

ŠTA JE TO SVJEDOK?

VODIČ ZA DJECU SVJEDOKE U KRIVIČNIM POSTUPCIMA U BIH
ZA DJECU OD 7-11

Drustvo psihologa
Republike Srpske
Association of Psychologists
of Republic of Srpska

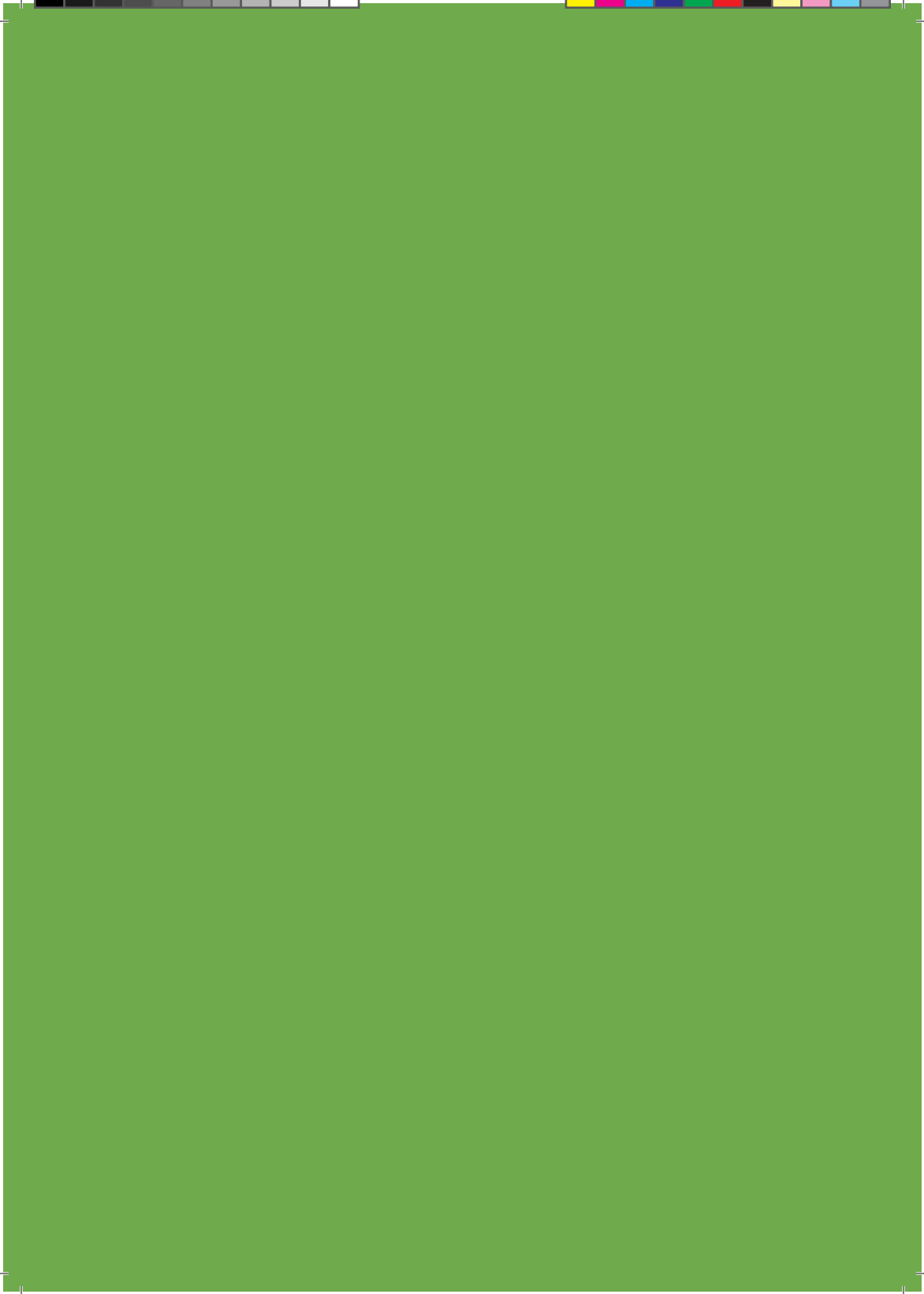

ДРУШТВО ПСИХОЛОГА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS
OF REPUBLIC OF SRPSKA

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

ŠTA JE TO SVJEDOK?

VODIČ ZA DJECU SVJEDOKE U KRIVIČNIM POSTUPCIMA U BIH

ДРУШТВО ПСИХОЛОГА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS
OF REPUBLIC OF SRPSKA

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Dragi prijatelji,

Ponekad nam se, u svijetu u kojem živimo, desi nešto ružno. Nešto što ne želimo. Tada svijet u kojem živimo nije sigurno mjesto za djecu. Desilo mi se da budem zlostavljana, da trpim nasilje. Bila sam uplašena. Nisam znala šta raditi, ni kome se obratiti za pomoć. Zbog toga što mi se dogodilo, sanjala sam ružne snove. Nisam se više mogla igrati sa prijateljima. Ni u školu mi se nije išlo. Stalno sam mislila na ono što mi se dogodilo.

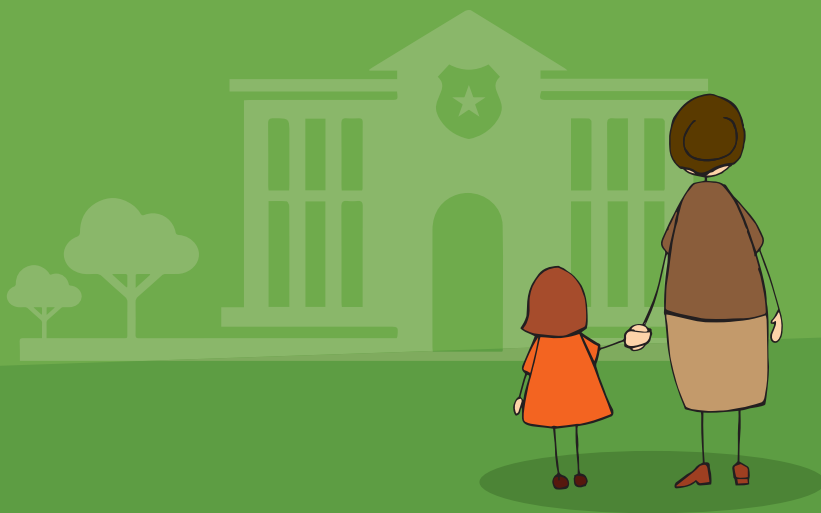
Dani su prolazili, a ja sam bila sve tužnija. Mami sam htjela reći, ali me je bilo sramota. Plašila sam se da mi neće vjerovati. Jednom, kada sam se rasplakala u školi, prišla mi je moja učiteljica koja me je zagrlila i rekla da joj slobodno kažem zašto plačem. Ja sam joj sve ispričala. Bilo mi je lakše. Učiteljica je rekla da se takve stvari ne trebaju događati djeci. Ona je pozvala policiju i moju mamu.

Otišli smo u policijsku stanicu, gdje nas je dočekala jedna gospođa koja mi je rekla da je njen posao da razgovara sa djecom. Povelala me je u jednu prostoriju, gdje smo ostale same. Rekla mi je da je u redu što me je stid i strah, da je i odraslima teško da o tome pričaju, ali da će mi ona pomoći. Objasnila mi je da se naš razgovor snima kamerom i da će taj video dobiti tužilac kako bi ga koristio kao dokaz na sudu.

Pitala sam: **“Šta je tužilac?”**. Rekla mi je da tužilac skuplja dokaze kad je neko počinio nešto ružno ili nekog povrijedio i to dokazuje pred sudom. Sud utvrđuje istinu o tome.

Nakon nekog vremena mama mi je rekla da sam pozvana u sud, gdje ću imati priliku ispričati šta mi se desilo.

U sudu nas je dočekala osoba koja pomaže svjedocima. Ona mi je rekla da neću vidjeti osobu koja mi je uradila ružne stvari dok budem pričala, ali da će svi u sudnici čuti šta ja pričam. To me je zabrinulo. „**Šta ako pogriješim, šta ako ne budem znala odgovor?**“; pitala sam. Ona je odgovorila da je to u redu i da odgovaram ono što znam. „Tačan odgovor je uvijek istina. Možeš malo razmisliti prije nego što kažeš. Ako se ne sjećaš ili nešto ne razumiješ, slobodno to možeš reći.“

Kada je došao dan suđenja, bila sam jako nervozna, iako su svi bili ljubazni prema meni. Sudija je došao da se upozna sa- mnom. Rekao mi da ću, na jednom monitoru ili televizoru ispred sebe vidjeti samo njega i čuti samo njegov glas, odnosno da će mi on postavljati pitanja. Rekao je da se ne plašim i da ispričam ono što mi se dogodilo onako kako ja znam, svojim riječima. Sa mnom je bila i gospođa koja pomaže djeci kada svjedoče, a koju sam smjela držati za ruku i jako stisnuti ako mi je teško. Kada je sve završilo, nisam više bila tako uplašena, a mama mi je rekla da je ponosna na mene.

Zato prijatelji, ako vas neko povrijedi na bilo koji način, vi ste žrtva i trebate to ispričati odrasloj osobi u koju imate povjerenja. Ovako trebate postupiti i kada ste vidjeli ili čuli da je neko drugi povrijeđen, jer je i on/ona žrtva. Nemojte se plašiti, jer nasilje i strah mogu prestati samo ako nekom kažete.

Zapamtite, djeca nisu kriva ako im se nešto ružno dešava, a dužnost odraslih je pomoći im i zaštititi ih.

Nadam se da vam je iz moje priče jasno da su svjedoci djeca koja su povrijeđena krivičnim djelom ili su vidjela i čula, ili od drugih saznala da je neko drugi povrijeđen, pa mogu biti pozvani da kao svjedoci ispričaju sve što znaju o tome.

ŠTA JE NASILJE I ZLOSTAVLJANJE?

Nasilje je svako ponašanje koje povrjeđuje tvoje tijelo ili čini da se osjećaš loše. Ako se to često ponavlja onda se to zove zlostavljanje. Postoje razni oblici nasilja nad djecom i važno je da ih znaš prepoznati:

Fizičko nasilje je kada neko povrjeđuje tijelo druge osobe. To može biti: udaranje, šutiranje, guranje, davljenje, čupanje, zatvaranje i zaključavanje, otimanje, uništavanje stvari...

Verbalno nasilje je kada neko koristi riječi da bi povrijedio nečija osjećanja. To može biti: vrijeđanje (kada neko nekoga naziva ružnim imenima), ismijavanje (kada se neko nekome ruga zbog visine, težine, porijekla, odjevanja, ocjena...), omalovažavanje (kada neko nekome kaže da ništa ne vrijedi, da je niko i ništa ..), kada se neko okrivljuje za nešto što nije uradio/la ili mu se prijeti.

Socijalno nasilje se događa kada se neko isključuje iz grupnih aktivnosti, ogovara, kada se pričaju laži o nekoj osobi ili nagovaraju drugi da se s tom osobom ne druže.

Seksualno nasilje je kada djecu neko dodiruje po intimnim dijelovima tijela (onima koje pokriva donji veš) i da mu takvi dodiri izazivaju nelagodu ili bol. Djeca se ne smiju tjerati ili nagovarati da dodiruju intimne dijelove drugih. Ovo ne može biti dio igre i tako nešto se ne smije slikati ili snimati. Seksualno nasilje je i kad ti neko upućuje bezobrazne riječi i pokazuju bezobrazne slike ili filmove.

Nasilje putem mobilnih telefona i interneta je kada neko, bez dozvole, snima telefonom druge i to šalje dalje, ili ih uznemirava pozivima, SMS-om i e-mail porukama.

Djeca ne smiju trpiti nasilje, jer ih to povrjeđuje i utiče loše na njihov razvoj. Kao dijete, imaš pravo biti zaštićen/a od nasilja, a odrasli imaju obavezu da tu zaštitu osiguraju za tebe.

Zato je važno nasilje prepoznati, prijaviti ga i potražiti pomoć odraslih kojima vjeruješ!

DRAGI PRIJATELJI,

postoji jedan zakon koji štiti djecu cijelog svijeta od ružnih stvari koje im se mogu dogoditi. To je Konvencija o pravima djeteta. U tom zakonu su napisana dječja prava.

Konvenciju o pravima djeteta moraju poštovati svi!

PRAVA DJETETA

Čim se rodiš dobijaš svoja prava, koja ti niko ne može oduzeti. Najvažnija tvoja prava su da živiš, razvijaš se, školuješ se i da se igraš. Djeca trebaju odrastati u zdravlju i sigurnosti i zato je jedno od njihovih osnovnih prava – pravo da budu zaštićena od svih vrsta nasilja.

Imaš pravo živjeti sa roditeljima, osim u slučaju kada od njih trpiš zlostavljanje ili zanemarivanje.

Imaš pravo izraziti svoje mišljenje o svemu što se na tebe odnosi, a odrasli te trebaju saslušati.

Imaš pravo tražiti informacije koje su važne za tebe, za tvoj život i odrastanje.

Imaš pravo na privatnost, a to znači da bez tvoga dopuštenja ili zakonske obaveze niko se ne može uplitati u tvoj život, porodicu, dopisivanje, niti napadati tvoju čast i ugled.

Imaš pravo na zaštitu od svih vrsta lošeg ponašanja prema tebi koje ti nanosi fizičku bol i povredu, patnju, nesreću ili strah da ne možeš normalno rasti i razvijati se.

Imaš pravo znati svoja prava, a odrasli ti trebaju pomoći da ih razumiješ.

Odrasli trebaju brinuti za tebe i sve što rade za tebe trebaju raditi na način koji je za tebe najbolji.

Imaš pravo da ti se osigura zdravstvena i psihološka pomoć ako si žrtva, ako je neko loše postupio prema tebi na način da je povrijedio tvoje tijelo ili ti izazvao patnju i strah.

KO NAM SVE MOŽE POMOĆI?

RODITELJI

Pričaj sa svojim roditeljima ili starateljima o svemu što te muči. Oni su tu da ti pomognu i da te zaštite, a to mogu učiniti jedino ako znaju za tvoje brige i probleme!

ŠKOLA

U slučaju da te povrjeđuju roditelji ili da u njih nemaš povjerenja – povjeri se i razgovaraj sa svojim nastavnicima u školi, sa onima kojima najviše vjeruješ. U školi možeš razgovarati i sa psihologom, i sa pedagogom i sa socijalnim radnikom, oni će znati kako ti pomoći!

SOS TELEFON

Pomoć možeš potražiti i preko telefonskog broja koji je namijenjen baš za djecu!

Pozovi **Plavi telefon na broj 080 05 03 05.**

Ovaj broj je besplatan i linija je otvorena svakog dana od 9 do 17 sati, za svu djecu iz BiH. Tu možeš potražiti pomoć i savjet, a ne moraš reći svoje ime ako ne želiš.

POLICIJA, CENTAR ZA SOCIJALNI RAD I TUŽILAŠTVO

Nasilje koje si doživio ili za koje znaš, možeš prijaviti i policiji na broj 122. Takođe, nasilje možeš prijaviti i u Centru za socijalni rad u mjestu u kojem živiš, kao i u Tužilaštvu.

ADVOKATI

Tvoji roditelji i ti možete se posavjetovati sa advokatom koji će znati kako na najbolji način zaštititi tvoje interese, a posebno ako si povrijeđen krivičnim djelom.

OMBUDSMANI

Pomoć možeš potražiti u Odjelu za prava djeteta pri Ombudsmanu BiH, na telefon **051 303 992** ili na e-mail bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba

Također, pomoć će ti pružiti i u kancelariji Ombudsmana za djecu Republike Srpske, putem telefona **051 222 420** ili e-maila info@djeca.rs.ba

NEVLADINE ORGANIZACIJE

Raspitaj se koje nevladine organizacije i udruženja rade na zaštiti dječijih prava u tvojoj okolini i slobodno se obrati i njima za pomoć i savjet.

Neke od njih možeš naći na web stranici www.snažnijiglaszadjecu.org, a više informacija i savjeta također možeš potražiti i na stranicama www.zaštitimodjecuodnasilja.org, www.djecanainternetu.org i www.sigurnodijete.ba

ODJELI ZA PODRŠKU SVJEDOCIMA U SUDOVIMA I TUŽILAŠTVIMA

Na ovim mjestima rade psiholozi ili socijalni radnici koji pomažu svjedocima kada trebaju svjedočiti pred tužilaštvom i sudom. Obično oni kontaktiraju tvoje roditelje i tebe prije nego što trebaš doći na svjedočenje. Informacije o odjelima za podršku, ako postoje u tužilaštvima i sudovima u mjestu gdje živiš, možeš pronaći na internetu.

**NEMOJ ČUVATI TAJNE ZBOG
KOJIH SE OSJEĆAŠ LOŠE!**

PRAVDA ZA SVAKO DIJETE

Ova brošura je omogućena uz pomoć UNICEF-a, odnosno, kroz projekat Pravda za svako dijete koji je podržan od Vlade Švicarske i Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju (Sida). Sadržaj publikacije nužno ne oslikava stajališta UNICEF-a, Vlade Švicarske i Sida-e.